

Utv.sak nr 7/06

RETNINGSLINJER VED BRUDD PÅ ALKOHOLLOVEN MED TILHØRENDE FORSKRIFTER.

Saksbehandler: Berith Trobe Dahlgren

Arkivnr: U60 &18

Saknr.: 06/251

Utvalg	Utv.sak nr	Møtedato
Hovedutvalg for helse og sosial	4/06	08.02.2006
Formannskapet	11/06	08.03.2006
Kommunestyret	19/06	05.04.2006
Hovedutvalg for helse og sosial	7/06	26.04.2006
Formannskapet	/	
Kommunestyret	/	

Rådmannens innstilling:

1. Retningslinjer ved brudd på alkoholloven godkjennes
2. Hovedutvalg for helse- og sosial delegeres myndighet til å gi og inndra bevillinger.
3. Kontrollutvalget for salg og skjenkebevillingen nedlegges.

Rådmannen i Ås, 18.04.2006

Per A. Kierulf

Hovedutvalget for helse- og sosial.

Behandling:

Gro Haug (H) fremmet følgende forslag:

Det er ønskelig at lensmannen tiltrer i saker med brudd på alkoholloven. Disse sakene legges først i møtene.

FrP fremmet følgende forslag:

Forslag til retningslinjer for skjenking side 2 punkt 5 under Annet:

Ved manglende dokumentasjon på internkontroll §8 gis det først en advarsel, deretter inndras bevillingen til systemet er etablert.

Det gis en frist på 14 dager til etablering av internkontroll.

Forlag til retningslinjer for salg side 2, punkt 4 under Annet :

Ved manglende dokumentasjon på internkontroll §8 gis det først en advarsel, deretter inndras bevillingen til systemet er etablert.

Det gis en frist på 14 dager til etablering av internkontroll.

Votering: Rådmannens innstilling ble enstemmig tiltrådt.

Forslag fra H ble enstemmig tiltrådt.

Forslag fra FrP ble enstemmig tiltrådt.

Hovedutvalg for helse- og sosial – vedtak:

1. Retningslinjer ved brudd på alkoholloven godkjennes med tiltrådte endringer.
2. Hovedutvalg for helse- og sosial delegeres myndighet til å gi og inndra bevillinger.
3. Kontrollutvalget for salg og skjenkebevillingen nedlegges.

Tiltrådte endringer jf. punkt 1:

a. Det er ønskelig at lensmannen tiltrer i saker med brudd på alkoholloven. Disse sakene legges først i møtene.

b. Retningslinjer for skjenking side 2 punkt 5 under Annet:

Ved manglende dokumentasjon på intern kontroll §8 gis det først en advarsel, deretter inndras bevillingen til systemet er etablert.

Det gis en frist på 14 dager til etablering av intern kontroll.

Retningslinjer for salg side 2, punkt 4 under Annet :

Ved manglende dokumentasjon på intern kontroll §8 gis det først en advarsel, deretter inndras bevillingen til systemet er etablert.

Det gis en frist på 14 dager til etablering av intern kontroll.

Formannskapetets innstilling til kommunestyret 05.04.2006:

1. Retningslinjer ved brudd på alkoholloven godkjennes med tiltrådte endringer.
2. Hovedutvalg for helse- og sosial delegeres myndighet til å gi og inndra bevillinger.
3. Kontrollutvalget for salg og skjenkebevillingen nedlegges.

Tiltrådte endringer jf. punkt 1:

a. Lensmannen inviteres til å tiltre i saker med brudd på alkoholloven. Disse sakene legges først i møtene.

b. Retningslinjer for skjenking side 2 punkt 5 under Annet:

Ved manglende dokumentasjon på internkontroll §8 gis det først en advarsel. Det gis en frist på 14 dager til etablering av internkontroll.

Deretter inndras bevillingen til systemet er etablert.

Retningslinjer for salg side 2, punkt 4 under Annet :

Ved manglende dokumentasjon på internkontroll §8 gis det først en advarsel. Det gis en frist på 14 dager til etablering av internkontroll.

Deretter inndras bevillingen til systemet er etablert.

Kommunestyrets behandling 05.04.2006:

Sigvalde Neerland(KrF) fremmet følgende fellesforslag fra Ap, KrF og SV:

Kommunestyret sender saken tilbake til Hovedutvalg for helse og sosial med anmodning om at følgende forhold innarbeides i forslagene til retningslinjer:

Reaksjon på overtredelse av forskriftene fastsettes etter konkret vurdering av det enkelte tilfelle og skal ikke være uforholdsmessig i forhold til overtredelsens art og omfang. Det bør i større grad fremgå av teksten at retningslinjene er veiledende for skjønnsutøvelsen.

Votering: Fellesforslaget ble enstemmig vedtatt.

Kommunestyret gjorde følgende vedtak i møtet den 05.04.2006

Kommunestyret sender saken tilbake til Hovedutvalg for helse og sosial med anmodning om at følgende forhold innarbeides i forslagene til retningslinjer:

Reaksjon på overtredelse av forskriftene fastsettes etter konkret vurdering av det enkelte tilfelle og skal ikke være uforholdsmessig i forhold til overtredelsens art og omfang. Det bør i større grad fremgå av teksten at retningslinjene er veiledende for skjønnsutøvelsen.

Behandling i Formannskapet 08.03.2006:

Eli Kolstad (A) fremmet følgende endringsforslag til hovedutvalgets innstilling pkt. 1 a: Ordene "Det er ønskelig at lensmannen tiltrer" endres til "Lensmannen inviteres".

Pål Vedeld (SV) foreslo at setningene "Det gis en frist osv." flyttes til etter "advarsel" i hovedutvalgets innstilling pkt. 1 b.

Votering:

Hovedutvalgets innstilling med Ap's og SV's endringsforslag ble enstemmig tiltrådt.

Vedtak i Formannskapet 08.03.2006:

1. Retningslinjer ved brudd på alkoholloven godkjennes med tiltrådte endringer.
2. Hovedutvalg for helse- og sosial delegeres myndighet til å gi og inndra bevillinger.
3. Kontrollutvalget for salg og skjenkebevillingen nedlegges.

Tiltrådte endringer jf. punkt 1:

- a. Lensmannen inviteres til å tiltre i saker med brudd på alkoholloven. Disse sakene legges først i møtene.
- b. Retningslinjer for skjenking side 2 punkt 5 under Annet:
Ved manglende dokumentasjon på internkontroll §8 gis det først en advarsel. Det gis en frist på 14 dager til etablering av internkontroll.
Deretter inndras bevillingen til systemet er etablert.

Retningslinjer for salg side 2, punkt 4 under Annet :

Ved manglende dokumentasjon på internkontroll §8 gis det først en advarsel. Det gis en frist på 14 dager til etablering av internkontroll.
Deretter inndras bevillingen til systemet er etablert.

Behandling i Hovedutvalg for helse og sosial 08.02.2006:

Gro Haug (H) fremmet følgende forslag:

Det er ønskelig at lensmannen tiltrer i saker med brudd på alkoholloven. Disse sakene legges først i møtene.

FrP fremmet følgende forslag:

Forslag til retningslinjer for skjenking side 2 punkt 5 under Annet:

Ved manglende dokumentasjon på internkontroll §8 gis det først en advarsel, deretter inndras bevillingen til systemet er etablert.

Det gis en frist på 14 dager til etablering av internkontroll.

Forlag til retningslinjer for salg side 2, punkt 4 under Annet :

Ved manglende dokumentasjon på internkontroll §8 gis det først en advarsel, deretter inndras bevillingen til systemet er etablert.

Det gis en frist på 14 dager til etablering av internkontroll.

Votering: Rådmannens innstilling ble enstemmig tiltrådt.

Forslag fra H ble enstemmig tiltrådt.

Forslag fra FrP ble enstemmig tiltrådt.

Vedtak i Hovedutvalg for helse og sosial 08.02.2006:

1. Retningslinjer ved brudd på alkoholloven godkjennes med tiltrådte endringer.
2. Hovedutvalg for helse- og sosial delegeres myndighet til å gi og inndra bevillinger.
3. Kontrollutvalget for salg og skjenkebevillingen nedlegges.

Tiltrådte endringer jf. punkt 1:

- a. Det er ønskelig at lensmannen tiltrer i saker med brudd på alkoholloven. Disse sakene legges først i møtene.
- b. Retningslinjer for skjenking side 2 punkt 5 under Annet:
Ved manglende dokumentasjon på intern kontroll §8 gis det først en advarsel, deretter inndras bevillingen til systemet er etablert.
Det gis en frist på 14 dager til etablering av intern kontroll.

Retningslinjer for salg side 2, punkt 4 under Annet :

Ved manglende dokumentasjon på intern kontroll §8 gis det først en advarsel, deretter inndras bevillingen til systemet er etablert.

Det gis en frist på 14 dager til etablering av intern kontroll.

Tidligere politisk behandling:

K-sak 75/04 Alkoholpolitisk 2004-2008.

F-sak 102/05 Studentersamskipnaden

H-sak

F-sak

Behandlingsrekkefølge:

1. Hovedutvalg for helse- og sosial
2. Formannskapet
3. Kommunestyret

Vedlegg som følger saken trykt:

1. Reviderte retningslinjer ved brudd på alkohollovens bestemmelser
2. Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk kap.1-4,8-10 og 14.

Vedlegg som ligger i saksmappen:

1. Alkoholloven
2. Internkontroll etter alkoholloven - veileder

Utskrift av saken sendes til:

Securitas

Salgs- og skjenkesteder i Ås

SAKSUTREDNING:**Fakta i saken:**

Formannskapet fattet følgende vedtak 2.1.2005:

Formannskapet ber om at Hovedtuvalg for helse- og sosial tar opp blant annet følgende tema til drøfting:

1. *”Bør man endre kommunens reglement i lys av de momenter som har dukket opp som for eksempel krav til kontroll og bevisførsel, på utøving av individuelt skjønn.”*

På bakgrunn av dette vedtaket har rådmannen vurdert kommunens retningslinjer for brudd på alkoholloven og på grunn av endringer i alkoholloven med forskrifter.

Endringer i lov og forskrifter som berører kontrollvirksomheten:

Den 1. juli 2005 trådte i kraft (med unntak av enkelte bestemmelser som trer i kraft 01.01.2006), en rekke endringer i alkoholloven og alkoholovens forskrifter.

Den gjeldende alkoholloven trådte i kraft i 1998.

Tilgang til salgs- og skjenkevirksomheten

Alkoholloven § 1-7c Styrer og stedfortreder

Endringen i § 1-7c sjette ledd gir bevillingsmyndigheten, i praksis kommunens kontrollører, hjemmel til å forlange at styrer og stedfortreder legitimerer seg. På denne måten blir det praktisk mulig å kontrollere om den godkjente styrer eller stedfortreder faktisk er tilstede.

Alkoholloven § 1-9 Bestemmelsen gir i nytt tredje ledd en uttrykkelig hjemmel for bevillingsmyndighetene til å få tilgang til salgs- og skjenkestedenes lokaler, ikke bare til de lokalene hvor salgs- og skjenkevirksomheten utøves, men også til lager og andre tilknyttede lokaler. Bestemmelsen er ment å bidra til at bevillingsmyndigheten ved behov kan føre en mer effektiv kontroll med at bevillingen utøves i tråd med alkoholovens bestemmelser, eller med vilkår gitt i bevillingen.

Bestemmelsen gir dernest bevillingsmyndigheten uttrykkelig hjemmel til når som helst å forlange tilgang til regnskapene knyttet til salgs- og skjenkestedene. I den forbindelse understrekes også at bevillingsmyndigheten kan kreve å få nødvendige opplysninger om regnskap og drift fra bevillingshaver. Bestemmelsen skal bidra til en mer effektiv kontroll med at bevillingshaver oppfyller pliktene etter alkoholloven. Bestemmelsen innebærer imidlertid ingen plikt for bevillingshaver til å oppbevare hele regnskapet på salgs- eller skjenkestedet til enhver tid. Bevillingsmyndigheten skal imidlertid ha tilgang til det som er ved stedet, og sikres en rask tilgang til regnskap med mer, dersom disse eksempelvis er hos egen regnskapsfører.

Bevillingshaver må vederlagsfritt utlevere nødvendige vareprøver. Bestemmelsen skal sikre at bevillingsmyndigheten kan få kontrollert at det selges eller skjenkes i tråd med alkoholovens bestemmelser, for eksempel at brennevinet har riktig alkoholprosent og ikke inneholder metanol eller annet. Det er umulig å angi eksakt hvor mye av en bestemt vare det er nødvendig å utlevere. Dette må bevillingsmyndigheten vurdere konkret.

Endringen i fjerde ledd (tidligere tredje ledd) innebærer at det ikke lenger kan gis forskrifter om opprettelse av kontrollutvalg. Se de generelle merknadene i kap. 2.9.

Alkoholloven § 1-12 oppheves.

Bestemmelsen i § 1-12 om at avgjørelser om tildeling av bevilling, og om tiden for salg og skjenking bare kunne delegeres til formannskapet (eller til faste utvalg eller kommunerådet i kommuner med parlamentarisk styreform) er opphevet. Dermed kommer de ordinære delegasjonsbestemmelsene i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) til anvendelse. Det vises også til at § 1-7 nytt femte ledd uttrykkelig fastslår at bevillingsmyndigheten kan delegeres til en interkommunal sammenslutning. Det vil fortsatt være opp til det enkelte kommunestyret å avgjøre i hvilken grad delegasjon er ønskelig.

For å få ned saksbehandlingstiden bør tildeling av bevilling kunne legges til hovedutvalg for helse- og sosial.

Internkontroll

Innehavere av salgs- og skjenkesteder skal føre internkontroll. Krav om internkontroll innebærer bl.a. at bevillingshaver systematisk skal kontrollere at virksomheten drives i henhold til bevillingen og at bestemmelsene i alkoholoven og i alkoholforskriften overholdes.

Internkontroll innebærer at den /de ansvarlige for virksomheten skal ha oversikt over krav i bevillingen, alkoholoven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholoven som gjelder for virksomheten, at de ansatte har tilstrekkelige kunnskaper og kompetanse til å overholde kravene, har rutiner for overholdelse av kravene, har oversikt over hvordan virksomheten er organisert og hvordan oppgaver og ansvar er fordelt, har rutiner for å forebygge, avdekke og rette opp avvik, og foretar systematisk og regelmessig gjennomgang av interkontrollen.

Diskriminering

Alkoholoven § 1-8 tredje ledd nytt siste punktum gir hjemmel for å inndra bevillingen dersom det ved skjenkestedet skjer gjentatt diskriminering av grunner som nevnt i straffeloven § 349a. Bestemmelsen rammer dermed diskriminering på grunn av religion, hudfarge, nasjonal eller etnisk opprinnelse eller homofil legning, leveform eller orientering. Departementet understreker at henvisningen til de diskrimineringsgrunnlag som er nevnt i straffeloven § 349a ikke innebærer en direkte kobling mellom de to bestemmelsene i forhold til anvendelsen av inndragningshjemmelen. For det første retter inndragningen seg mot den formelt ansvarlige, mens straffeloven 349a straffer den som diskriminerer. Videre krever inndragning etter § 1-8 tredje ledd siste punktum gjentatt diskriminering, i motsetning til straffeloven § 349a. Se de generelle merknadene i kap. 2.14 for nærmere omtale.

Rusmidler

Alkoholoven § 1-8 tredje ledd:

En bevilling kan også inndras dersom det skjer gjentatt narkotikaomsetning på skjenkestedet, eller dersom det ved skjenkestedet skjer gjentatt diskriminering av grunner som nevnt i straffeloven § 349a.

Alkoholoven § 8-11. Forbud mot salg og skjenking til rusmiddelpåvirkede personer

Det er forbudt å selge eller skjenke alkoholholdig drikk til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler, eller skjenke alkoholholdig drikk på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart påvirket.

Forskriften § 4-1. Personer som er åpenbart påvirket av rusmidler må ikke gis adgang til skjenkestedet.

Dersom en person som er åpenbart påvirket av rusmidler befinner seg på skjenkestedet, har bevilingshaver plikt til å sørge for at vedkommende forlater stedet. Bevilingshaver har plikt til å sørge for at personer som trenger det, får nødvendig bistand.

Bestemmelsen i *loven* er endret for å gjøre det klart at forbudet omfatter salg og skjenking av alkohol til personer som åpenbart er påvirket av rusmidler, hva enten det dreier seg om alkohol eller andre legale eller illegale rusmidler, i kombinasjon med alkohol eller alene. Hvilket, eller hvilke, rusmidler vedkommende i utgangspunktet er påvirket av, er ikke avgjørende for vurderingen av om det vil være forsvarlig å selge eller skjenke alkohol til vedkommende. Hvorvidt en person er, eller må antas å bli, åpenbart påvirket, vil ikke bare avhenge av om vedkommende er synlig ruset, men også av graden av påvirkning. Det kreves fortsatt at rusmiddelpåvirkningen må være kvalifisert. Det kan vanskelig fastsettes mer detaljerte kriterier for denne i enkelte tilfeller vanskelige vurderingen. Den endring som nå er foretatt vil imidlertid avskjære tvil om hvorvidt personer som tydelig er påvirket av narkotika omfattes av forbudet.

Bestemmelsene i *forskriften* er i hovedsak en videreføring av gjeldende rett. I tråd med de foretatte endringene i alkoholloven, er begrepet "åpenbart beruset" byttet ut med begrepet "åpenbart påvirket (av rusmidler)". Bakgrunnen for endringen er å sikre at bestemmelsene inkluderer påvirkning av alle typer rusmidler. Dette ikke minst fordi en de seneste årene har sett en utvikling hvor blandingsmisbruk blir mer og mer vanlig og fordi kombinasjonen narkotiske stoffer og alkohol kan ha svært uforutsigbare og skadelige konsekvenser. Endringen innebærer at det blir utvilsomt at en bevilingsinnehaver som er av den oppfatning at en kunde er åpenbart påvirket og derfor ikke vil selge/skjenke vedkommende alkohol, ikke trenger å godtgjøre at påvirkningen skyldes alkohol. Det er ikke gjort noen endring med hensyn til graden av beruselse/påvirkning som skal til; dette forholdet vil fortsatt reguleres av begrepet "åpenbart".

Vandel

Vandelskravet ble innført fra 01.01.1998 og omfatter alkoholloven, bestemmelser i annen lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål, samt skatte-, avgifts- og regnskapslovgivningen.

Avdekkes det brudd på vandelkravet etter at bevilling er gitt, kan dette gi grunnlag for at bevilling inndras for resten av bevilingsperioden eller for en kortere tid.

UTØVELSE AV KONTROLLER:

Skjenkekontroller

§ 1-9. Kontroll med salgs- og skjenkebevillinger

Kontroll med utøvelsen av kommunal bevilling til skjenking av alkoholholdig drikk, salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol og statlig bevilling etter § 5-3 første ledd tilligger kommunen.

Under en skjenkekontroll oppsøker kontrollører salgs- og skjenkesteder. Alkoholloven pålegger at hvert sted med skjenkebevilling skal kontrolleres minst 1 gang per år mot 3 ganger tidligere. Totalt skal kommunen kontrollere 3 ganger antall skjenkesteder i året. Det betyr at man kan intensivere kontroller på salgs- eller skjenkesteder hvor man kan anta at alkoholloven brytes.

Kontrollene målstyres bl.a. ut fra det enkelte salgs- og skjenkesteds konsept, geografi, åpningstid, sesong og innrapporterte forhold.

Kontrollørene retter oppmerksomhet spesielt mot følgende forhold:

- Salg eller skjenking av alkoholholdig drikk til mindreårige personer
- Salg eller skjenking av alkoholholdig drikk til personer som er åpenbart beruset
- Salg eller skjenking av alkoholholdig drikk utover fastsatt salgs-/skjenketid
- Omsetning av narkotika på skjenkestedet
- Brudd på forbudet mot alkoholreklame
- Diskriminering

Kontrollørene skal etter gjennomført kontroll alltid legitimere seg overfor ansvarshavende ved stedet. Dersom det har blitt observert overtredelser av alkoholloven vil kontrollørene kort redegjøre for hva som har blitt observert. Ved grove overtredelser vil bevillingshaver tilskrives om resultatet av kontrollen innen én uke, med to ukers svarfrist.

Rapporter om overtredelser av alkoholloven tillegges vekt ved vurdering av om sanksjoner skal iverksettes.

INNDRAGNING AV SKJENKEBEVILLING

Ved overtredelser av alkoholloven, manglende innbetaling av bevillingsgebyr eller grove vandelsmessige forhold, kan kommunen fatte vedtak om inndragning av salgs- eller skjenkebevilling. Inndragningstiden kan variere fra en dag til ut bevillingsperioden (maksimalt 4 år), avhengig av overtredelsens grovhet og karakter.

Ved inndragning av skjenkebevillingen kan bevillingshaver fortsatt drive alkoholfri serveringsvirksomhet.

Suspensjon eller tilbakekall av serveringsbevilling

Ved overtredelser av serveringsloven kan serveringsbevillingen midlertidig bli suspendert, og stedet må umiddelbart stoppe sin virksomhet. Ved alvorlige overtredelser av lover og regelverk kan serveringsbevillingen tilbakekalles.

Ved manglende serveringsbevilling kan heller ikke skjenkebevillingen benyttes.

Årsaker til inndragning av bevilling

Forhold som oftest medfører advarsel eller inndragning av bevilling er:

- Det er solgt eller skjenket alkohol til personer som ikke fyller alderskravene
- Det er solgt eller skjenket alkohol til personer som er åpenbart beruset
- Salg- og skjenking utover salgs- og skjenketiden
- Manglende innsending av oppgaver over omsatt mengde alkoholholdig drikk og/ eller manglende innbetaling av bevillingsgebyr til kommunen
- Kravet til uklanderlig vandel er ikke oppfylt
- Gjentatt omsetning av narkotika på et serveringssted

Inndragningstidens lengde

Skjenking til overstadig berusede personer eller til mindreårige, avdekkes normalt gjennom kontroller. Det samme gjelder salg av øl eller rusbrus til mindreårige. Inndragningsperioden vil være avhengig av sakens alvor, eller de(n) mindreåriges alder.

Ved manglende innsending av omsetningsoppgaver og manglende betaling av bevillingsgebyr har kommunen i flere år praktisert det slik at bevillingen inndras inntil gebyret er betalt, men minimum for seks uker.

Vandelskravene gjelder for hele bevillingsperioden, og politiet, skattefogden, likningskontoret, fylkesskattekontoret har en selvstendig plikt til å melde fra til etaten når de avdekker "forhold som kan antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet". Dersom det avdekkes dårligandel, vil inndragning kunne skje for resten av bevillingsperioden (fireårs-perioden).

Fastsettelse av reaksjon

Reaksjonen vil alltid måtte fastsettes individuelt og etter en konkret vurdering av det enkelte tilfellet. Ved overtredelser ligger det innenfor kommunens frie forvaltningsskjønn å avgjøre reaksjonsformen og inndragningstidens lengde.

Reaksjonen må imidlertid ikke være uforholdsmessig i forhold til overtredelsens art og omfang. Blant annet blir følgende momenter vektlagt ved fastsettelse av reaksjon:

- Type overtredelse
- Overtredelsens grovhet
- Antall overtredelser
- Om og i hvilken utstrekning, virksomheten kan klandres for overtredelsene
- Tidligere praktisering av bevillingen
- Likebehandlingshensyn

Varsling av bevillingshaver

I alle tilfeller der det foreligger grove brudd på alkoholloven vil bevillingshaver bli tilskrevet. I brevet blir han forelagt kopi av kontrollrapporten eller annet som skal danne grunnlaget for en reaksjon. I brevet blir bevillingshaver også varslet om at kommunen som bevillingsmyndighet vurderer å reagere på overtredelsen enten ved en skriftlig advarsel eller ved inndragning av bevillingen.

Bevillingshaver blir gitt anledning til å uttale seg om saken og gi sin tilbakemelding. Fristen for å gi tilbakemelding er vanligvis på to uker.

Når bevillingshavers frist til å gi tilbakemelding er utløpt blir saken vurdert. Vurderingen kan resultere i at bevillingshaver får en advarsel eller at bevillingen inndras.

Klage på vedtak

Vedtak om inndragning av skjenkebevilling eller tilbakekall av serveringsbevilling kan påklages til Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Klagen fremsettes skriftlig overfor kommunen.

Forslag til endringer i retningslinjene for brudd på alkoholloven.

Som nevnt over må reaksjonen alltid fastsettes individuelt og etter en konkret vurdering av det enkelte tilfellet.

De gjeldende retningslinjene er for bastante i forhold til inndragning. Det vil si det står 1 uke eller 2 uker. Vi vil foreslå at for å kunne forvalte det frie forvaltningsskjønn at man i stedet setter fra 1-7 dager eller fra 8-14 dager.

Det foreslås også at man på enkelte av bruddene setter for eksempel inntil 1 uke og at man da enkelte tilfeller har muligheten til å vurdere skriftlig advarsel i stedet. Det er også viktig å vurdere hva som er ett brudd og hva som er et grovt brudd. Sist nevnte beskriver en hendelse hvor kontrolløren ser at det er personer som er åpenbart beruset av rusmidler og at skjenkeansvarlig ikke fjerner vedkommende fra skjenkestedet selv om han har observert dette.

ANBEFALINGER:

Rådmannen anbefaler at hovedutvalg for helse- og sosial blir delegert myndighet til å innvilge og inndra for kortere eller lenger tid salgs- og skjenkebevillinger og at kontrollutvalget nedlegges. Videre at de endrede retningslinjer ved brudd på alkoholloven vedtas.

RÅDMANNENS TILLEGGSKOMMENTARER.

Vedlagte retningslinjer er endret i forhold til hovedutvalgets og kommunestyrets vedtak. Endringene er markert i skråskrift.

**REVIDERT FORSLAG TIL RETNINGSLINJER FOR SKJØNNSMESSIG
SAKSBEHANDLING VED BRUDD PÅ ALKOHOLLOVENS BESTEMMELSER
VEDRØRENDE SKJENKING AV ALKOHOL.**

I medhold av alkoholoven § 1.8, 1.9 og Forskrift om alkoholomsetning kap. 4, 8, 9 og 10. har kommunestyret vedtatt retningslinjer ved brudd på alkoholovens bestemmelser.

Når det foreligger dokumentasjon i form av kontrollrapport eller melding fra politiet for brudd på regelverk for salg eller skjenking av alkoholholdige drikker, eller annet regelverk som har sammenheng med alkoholovens formål skal rådmannen komme med forslag til reaksjon. Saken avgjøres av hovedutvalg for helse- og sosial.

Administrasjonen kan gi skriftlig advarsel når det er i henhold til retningslinjene. Slike vedtak legges frem for hovedutvalg for helse- og sosial som referatsak.

Fastsettelse av reaksjon

Reaksjonen vil alltid måtte fastsettes individuelt og etter en konkret vurdering av det enkelte tilfellet. Ved overtredelser ligger det innenfor kommunens frie forvaltningsskjønn å avgjøre reaksjonsformen og inndragningstidens lengde.

Reaksjonen må imidlertid ikke være uforholdsmessig i forhold til overtredelsens art og omfang. Blant annet blir følgende momenter vektlagt ved fastsettelse av reaksjon:

- *Type overtredelse*
- *Overtredelsens grovhet*
- *Antall overtredelser*
- *Om og i hvilken utstrekning, virksomheten kan klandres for overtredelsene*
- *Tidligere praktisering av bevillingen*
- *Likebehandlingshensyn*

Varsling av bevillingshaver

I alle tilfeller der det foreligger grove brudd på alkoholoven vil bevillingshaver bli tilskrevet. I brevet blir han forelagt kopi av kontrollrapporten eller annet som skal danne grunnlaget for en reaksjon. I brevet blir bevillingshaver også varslet om at kommunen som bevillingsmyndighet vurderer å reagere på overtredelsen enten ved en skriftlig advarsel eller ved inndragning av bevillingen.

Bevillingshaver blir gitt anledning til å uttale seg om saken og gi sin tilbakemelding. Fristen for å gi tilbakemelding er vanligvis på to uker.

Når bevillingshavers frist til å gi tilbakemelding er utløpt blir saken vurdert. Vurderingen kan resultere i at bevillingshaver får en advarsel eller at bevillingen inndras.

Følgende reaksjonsmåter benyttes ved:

Første gangs overtredelse:

1. Ved første gangs overtredelse av lokal forskrift om tidsgrenser for skjenking av alkohol gis en skriftlig advarsel. Er overtredelsen grov inndras bevillingen fra 1 – 7 dager.
2. Ved første gangs overtredelse av forskrift § 4-1 personer som er åpenbart påvirket av rusmidler må ikke gis adgang til skjenkestedet. Er overtredelsen grov inndras bevillingen fra 1-7 dager.
3. Ved første gangs overtredelse av forskrift § 4-2 det må ikke skjenkes drikk til person som er åpenbart påvirket av rusmidler eller skjenkes på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart påvirket, inndras bevillingen fra 1-7 dager
4. Ved første gangs overtredelse av forskriften § 4-3 om salg eller skjenking til underårige, eller underåriges delaktighet i salg eller skjenking av alkoholholdig drikk, inndras bevillingen for 2 til 4 uker.
5. Ved første gangs overtredelse av forskriftens § 4-4 Det må påses at gjestene ikke nyter medbrakt alkoholholdig drikk, eller medtar alkoholholdig drikk når de forlater skjenkestedet, gis det en advarsel.
6. Ved overtredelse av forskriften § 4-5 brennevin kan bare skjenkes i mengder à 2-4 cl, med unntak av cocktails, gis en skriftlig advarsel.
7. Ved første gangs overtredelse av forskriftens § 4-6 om skjenkestedets plikt til å føre alkoholsvake og alkoholfrie drikker gis en skriftlig advarsel.
8. Ved manglende samarbeid med kommunens skjenkekontrollører gis skriftlig advarsel.

Ved andre gangs overtredelse:

1. Ved andre gangs overtredelse av lokal forskrift om tidsgrenser for skjenking av alkohol gis en skriftlig advarsel. Hvis overtredelsen vurderes til grov inndras i stedet bevillingen inntil 3 uker.
2. Ved andre gangs overtredelse av forskrift § 4-1 personer som er åpenbart påvirket av rusmidler må ikke gis adgang til skjenkestedet, gis en skriftlig advarsel. Hvis overtredelsen vurderes til grov inndras i stedet bevillingen fra 8-14 dager.
3. Ved andre gangs overtredelse av forskrift § 4-2 det må ikke skjenkes drikk til person som er åpenbart påvirket av rusmidler eller skjenkes på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart påvirket, inndras bevillingen fra 8-14 dager
4. Ved andre gangs overtredelse av forskriften § 4-3 om skjenking til underårige, eller underåriges delaktighet i skjenking av alkoholholdig drikk, inndras bevillingen for 3 uker.

5. Ved andre gangs overtredelse av forskriftens § 4-4 Det må påses at gjestene ikke nyter medbrakt alkoholholdig drikk, eller medtar alkoholholdig drikk når de forlater skjenkestedet, inndras bevillingen inntil 7 dager.
6. Ved overtredelse av forskriften § 4-5 brennevin kan bare skjenkes i mengder à 2-4 cl, med unntak av cocktails, gis det en advarsel.
7. Ved andre gangs overtredelse av forskriftens § 4-6 om skjenkestedets plikt til å føre alkoholsvake og alkoholfrie drikker, gis en skriftlig advarsel.
8. Ved manglende samarbeid med kommunens skjenkekontrollører i henhold til alk.loven §1-7, 1-9 tredje ledd, inndras bevillingen inntil 2 uker.

Ved flere gangers overtredelse:

1. *Ved tredje gangs overtredelse av lokal forskrift om tidsgrenser for skjenking av alkohol, inndras bevillingen inntil 3 uker.*
2. *Ved tredje gangs overtredelse av forskrift § 4-1 personer som er åpenbart påvirket av rusmidler må ikke gis adgang til skjenkestedet, inndras bevillingen for resten av bevillingsperioden.*
3. *Ved tredje gangs overtredelse av forskrift § 4-2 det må ikke skjenkes drikk til person som er åpenbart påvirket av rusmidler eller skjenkes på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart påvirket, inndras bevillingen for resten av bevillingsperioden.*
4. *Ved tredje gangs overtredelse av forskriften § 4-3 om skjenking til underårige, eller underåriges delaktighet i skjenking av alkoholholdig drikk, inndras for resten av bevillingsperioden.*
5. *Ved flere gangers overtredelse av forskriftens § 4-4 Det må påses at gjestene ikke nyter medbrakt alkoholholdig drikk, eller medtar alkoholholdig drikk når de forlater skjenkestedet, inndras bevillingen inntil 7 dager.*
6. *Ved overtredelse av forskriften § 4-5 brennevin kan bare skjenkes i mengder à 2-4 cl, med unntak av cocktails, gis det en advarsel.*
7. *Ved flere gangers overtredelse av forskriftens § 4-6 om skjenkestedets plikt til å føre alkoholsvake og alkoholfrie drikker, gis en skriftlig advarsel.*
8. *Ved manglende samarbeid med kommunens skjenkekontrollører i henhold til alk.loven §1-7, 1-9 tredje ledd, inndras bevillingen inntil 2 uker.*

Annet:

1. Ved brudd på vandelskravet Alk.lov §1-7b vurderes inndragning av bevilling.
2. Omsetningsdokumentasjon som ikke er attestert av regnskapsbyrå eller revisor eller innlevert til fastsatt dato, inndras bevillingen inntil dokumentasjon er gitt.

3. Ved manglende innbetaling av skjenkebevillingsgebyr inndras bevillingen inntil gebyret er betalt.
4. Det er hjemmel for å inndra bevillingen dersom det ved skjenkestedet skjer gjentatt diskriminering av grunner som nevnt i straffeloven § 349a.
5. *Ved manglende dokumentasjon på internkontroll §8 gis det først en advarsel, deretter inndras bevillingen til systemet er etablert.
Det gis en frist på 14 dager til etablering av intern kontroll.*
6. Retningslinjer for salg side 2, punkt 4 under Annet : Ved brudd på reklameforbudet § 14 gis en advarsel.

FORSLAG TIL RETNINGSLINJER VED SKJØNNMESSIG SAKSBEHANDLING VED BRUDD PÅ ALKOHOLLOVENS BESTEMMELSER VED SALG AV ALKOHOL. I medhold av alkoholoven § 1.8, 1.9 og 9. Forskrift om alkoholomsetning kap. 3,8, 10 og 14 har kommunestyret vedtatt retningslinjer ved brudd på alkoholovens bestemmelser.

Når det foreligger dokumentasjon i form av kontrollrapport eller melding fra politiet for brudd på regelverk for salg av alkoholholdige drikker, eller annet regelverk som har sammenheng med alkoholovens formål skal rådmannen komme med forslag til reaksjon. Saken avgjøres av hovedutvalg for helse- og sosial.

Administrasjonen kan gi skriftlig advarsel når det er i henhold til retningslinjene. Slike vedtak legges frem for hovedutvalg for helse- og sosial som referatsak.

Fastsettelse av reaksjon

Reaksjonen vil alltid måtte fastsettes individuelt og etter en konkret vurdering av det enkelte tilfellet. Ved overtredelser ligger det innenfor kommunens frie forvaltningsskjønn å avgjøre reaksjonsformen og inndragningstidens lengde.

Reaksjonen må imidlertid ikke være uforholdsmessig i forhold til overtredelsens art og omfang. Blant annet blir følgende momenter vektlagt ved fastsettelse av reaksjon:

- *Type overtredelse*
- *Overtredelsens grovhet*
- *Antall overtredelser*
- *Om og i hvilken utstrekning, virksomheten kan klandres for overtredelsene*
- *Tidligere praktisering av bevillingen*
- *Likebehandlingshensyn*

Varsling av bevillingshaver

I alle tilfeller der det foreligger grove brudd på alkoholoven vil bevillingshaver bli tilskrevet. I brevet blir han forelagt kopi av kontrollrapporten eller annet som skal danne grunnlaget for en reaksjon. I brevet blir bevillingshaver også varslet om at kommunen som bevillingsmyndighet vurderer å reagere på overtredelsen enten ved en skriftlig advarsel eller ved inndragning av bevillingen.

Bevillingshaver blir gitt anledning til å uttale seg om saken og gi sin tilbakemelding. Fristen for å gi tilbakemelding er vanligvis på to uker.

Når bevillingshavers frist til å gi tilbakemelding er utløpt blir saken vurdert. Vurderingen kan resultere i at bevillingshaver får en advarsel eller at bevillingen inndras.

Følgende reaksjonsmåter benyttes ved:

Første gangs overtredelse:

1. Ved første gangs overtredelse av lokal forskrift om tidsgrenser for salg av alkohol gis en skriftlig advarsel. Er overtredelsen grov inndras bevillingen fra 1 – 7 dager.
2. Ved første gangs overtredelse av forskrift § 3-1 salg til personer som er åpenbart er påvirket av rusmidler inndras bevillingen fra 1-7 dager.
3. Ved første gangs overtredelse av forskrift § 3-2 de ansatte skal påse at det ikke drikkes alkohol i salgslokalet gis det en advarsel.
4. Ved første gangs overtredelse av forskriften § 2-4 om salg til underårige, eller underåriges delaktighet i salg av alkoholholdig drikk, inndras bevillingen for 2 til 4 uker.
5. Ved manglende samarbeid med kommunens skjenkekontrollører gis skriftlig advarsel.

Ved andre gangs overtredelse:

1. Ved andre gangs overtredelse av lokal forskrift om tidsgrenser for skjenking av alkohol inndras bevillingen inntil 2 uker.
2. Ved andre gangs overtredelse av forskrift § 3-1 salg til personer som er åpenbart er påvirket av rusmidler inndras bevillingen fra 8-14 dager.
3. Ved andre gangs overtredelse av forskriften § 3-2 de ansatte skal påse at det ikke drikkes alkohol i salgslokalet inndras bevillingen inntil 7 dager.
4. Ved andre gangs overtredelse av forskriftens § 2-4 om salg til underårige, eller underåriges delaktighet i salg av alkoholholdig drikk, inndras bevillingen for 4 uker.
5. Ved manglende samarbeid med kommunens skjenkekontrollører i henhold til alk.loven §1-7, 1-9 tredje ledd, inndras bevillingen inntil 2 uke.

Ved flere gangers overtredelse:

1. Ved tredje gangs overtredelse av ovennevnte bestemmelser i alkoholloven, inndras bevillingen for resten av bevillingsperioden

Annet:

1. Ved brudd på vandelskravet Alk.lov §1-7b vurderes inndragning av bevilling.
2. Omsetningsdokumentasjon som ikke er attestert av regnskapsbyrå eller revisor eller innlevert til fastsatt dato, inndras bevillingen inntil dokumentasjon er gitt.
3. *Ved manglende dokumentasjon på intern kontroll §8 gis det først en advarsel, deretter inndras bevillingen til systemet er etablert. Det gis en frist på 14 dager til etablering av intern kontroll.*
4. Ved brudd på reklameforbudet § 14 gis en advarsel.

VEDLEGG 2

LOVANVENDELSE VED BRUDD PÅ ALKOHOLLOVEN

Retningslinjer ved brudd på alkohollovens bestemmelser er utarbeidet etter:

Alkoholloven

Det sentrale når det gjelder inndragning av salgs- og skjenkebevillinger er alkoholloven § 1-8

Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.

Fastsatt av Arbeids- og sosialdepartementet 8. juni 2005 med hjemmel i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. § 1-2, § 1-5, § 1-7c, § 1-8, § 1-9, § 1-10, § 1-14, § 2-1, § 2-3, § 3-8, § 3-9, § 4-6, § 4-7, § 7-1, § 8-4, § 9-1 og § 9-2. Endres 1 juli 2005, jf. forskrift 21 juni 2005 nr. 665.

Kapittel 1. Definisjoner

§ 1-1. I denne forskrift legges følgende definisjoner til grunn:

- *Alkoholfri drikk*: Drikk som inneholder under 0,7 volumprosent alkohol
- *Alkoholsvak drikk*: Drikk som inneholder mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol
- *Alkoholholdig drikk gruppe 1*: Drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol
- *Alkoholholdig drikk gruppe 2*: Drikk som inneholder over 4,7 og mindre enn 22 volumprosent alkohol
- *Alkoholholdig drikk gruppe 3*: Drikk som inneholder mellom 22 og 60 volumprosent alkohol.

Kapittel 2. Salg og skjenking

§ 2-1. Salg og skjenking av alkoholholdig drikk skal foregå på en slik måte at skadevirkningene begrenses og alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas.

§ 2-2. Bevillingshaver og styrer er ansvarlig for at salg og skjenking etter salgsbevillinger etter alkoholloven § 3-1 annet ledd og skjenkebevillinger foregår i overensstemmelse med alkoholloven og bestemmelser gitt med hjemmel i den.

Bevillingshaver og styrer plikter å føre tilsyn med de ansattes utøvelse av salg og skjenking, og er ansvarlig for at de ansatte blir gjort kjent med regelverket for salg og skjenking av alkoholholdig drikk, og ellers gitt den nødvendige veiledning for virksomheten.

Under styrers fravær påhviler styrers ansvar og plikter stedfortreder.

§ 2-3. Den som selger eller skjenker alkoholsvak drikk og alkoholholdig drikk i gruppe 1 må ha fylt 18 år, og den som selger eller skjenker alkoholholdig drikk i gruppe 2 og 3 må ha fylt 20 år. Dette gjelder likevel ikke servitør med kokk- eller servitørfagbrev, eller ved salg av alkoholsvak drikk når en person over 18 år har daglig tilsyn med salget.

Lærlinger og lærekandidater, jf. lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova) § 4-1, og elever i kokk- eller servitørfag i videregående skole under praktisk opplæring i bedrift, som ikke har nådd den alder som er fastsatt i alkoholloven § 1-5 tredje ledd, kan likevel selge, utlevere eller servere alkoholholdig drikk når dette er nødvendig av hensyn til opplæringen. Det er et vilkår at det foreligger en reell opplæringssituasjon, hvor salg eller servering av alkoholholdig drikk inngår som en del

av en fastsatt læreplan. Bestemmelsene i dette ledd gjelder ikke for bevilling gitt til AS Vinmonopolet.

§ 2-4. Salg, utlevering og skjenking av alkoholsvak drikk og alkoholholdig drikk i gruppe 1 må ikke skje til personer under 18 år, og salg, utlevering og skjenking av alkoholholdig drikk i gruppe 2 og 3 må ikke skje til personer under 20 år, selv om vedkommende viser frem skriftlig fullmakt fra foreldre, foresatte eller andre.

Ansatte på salgs- og skjenkesteder har ved tvil om alder rett og plikt til å kreve legitimasjon.

§ 2-5. Alkoholsvak og alkoholholdig drikk må ikke selges, utleveres eller skjenkes fra automat.

Kapittel 3. Særlig om salg

§ 3-1. Salg eller utlevering av alkoholholdig drikk må ikke skje til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler.

§ 3-2. De ansatte skal påse at det ikke drikkes alkohol i salgslokalet.

§ 3-3. På salgssted for alkoholholdig drikk i gruppe 1 skal slik drikk plasseres på en slik måte at den ikke kan forveksles med alkoholfri og alkoholsvak drikk.

§ 3-4. Det kan ikke gis salgsbevilling for alkoholholdig drikk til bensinstasjon eller kiosk.

Med « bensinstasjon » forstås utsalgssted som i det vesentlige selger bensin, olje og andre varer som er nødvendig for drift av eller vedlikehold av motorkjøretøyer og motorbåter. Med « kiosk » forstås utvalg som i det vesentlige selger kioskvare.

§ 3-5. Bestilling av alkoholholdig drikk må ikke ekspederes med mindre bestillingen inneholder fullstendige opplysninger om kjøpers navn, adresse og alder.

§ 3-6. Utsalg for alkoholholdig drikk i gruppe 2 og 3 skal ikke ekspedere bestillinger som skal sendes til militære områder med mindre det foreligger bestillingsbekreftelse fra vedkommende militære sjef. Som militært område regnes ikke kommandantbolig mv. hvor militære personer har sine private hjem.

§ 3-7. Det er AS Vinmonopolets ansvar å føre kontroll med at salget med alkoholholdig drikk i gruppe 2 og 3 til enhver tid foregår i samsvar med lov og forskrift.

Kapittel 4. Særlig om skjenking

§ 4-1. Personer som er åpenbart påvirket av rusmidler må ikke gis adgang til skjenkestedet.

Dersom en person som er åpenbart påvirket av rusmidler befinner seg på skjenkestedet, har bevillingshaver plikt til å sørge for at vedkommende forlater stedet. Bevillingshaver har plikt til å sørge for at personer som trenger det, får nødvendig bistand.

§ 4-2. Det må ikke skjenkes alkoholholdig drikk til person som er åpenbart påvirket av rusmidler, eller skjenkes på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart påvirket.

Sitter flere personer sammen og en eller flere av dem er åpenbart påvirket av rusmidler, må det ikke serveres alkoholholdig drikk til noen av dem før den eller de påvirkede er fjernet.

§ 4-3. Det må påses at personer som ikke fyller alderskravene i alkoholloven § 1-5 ikke drikker alkohol som skjenkes andre gjester.

§ 4-4. Det må påses at gjestene ikke nyter medbrakt alkoholholdig drikk, eller medtar alkoholholdig drikk når de forlater skjenkestedet.

§ 4-5. Brennevin kan bare skjenkes i mengder á 2 og 4 cl. Dette gjelder ikke for servering av cocktails.

§ 4-6. Den som har bevilling til å skjenke alkoholholdig drikk, plikter også å føre et rimelig utvalg av alkoholfrie og alkoholsvake drikker, og som må regnes som en naturlig erstatning for alkoholholdig drikk.

Alkoholfrie og alkoholsvake drikker skal oppføres på skjenkekart og andre prislister.

§ 4-7. Når halvflasker er i handelen, plikter skjenkestedet å føre et rimelig utvalg av slike.

§ 4-8. Alminnelig skjenkebevilling kan inkludere selvserving fra kjøleskap på hotellrom.

Det må påses at alkoholholdig og alkoholsvak drikk ikke er tilgjengelig for mindreårige.

Kommunen kan avholde kunnskapsprøver for kandidater uten tilknytning til virksomhet

Kapittel 8. Internkontroll

Kapittel 8 trer i kraft 1 jan 2006.

§ 8-1. For å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av alkoholloven overholdes, jf. alkoholloven § 1-1, skal innehavere av salgs- og skjenkebevillinger føre internkontroll med den virksomhet som drives i henhold til bevillingen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven.

Første ledd gjelder ikke for innehavere av ambulerende skjenkebevilling etter alkoholloven § 4-5. For bevilling gitt etter alkoholloven § 1-6 tredje ledd kan det gjøres unntak fra plikten etter første ledd når det vil virke urimelig bl.a. av hensyn til stedets størrelse.

I kraft 1 jan 2006.

§ 8-2. I denne forskriften betyr internkontroll systematiske tiltak som skal sikre at virksomhetens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i bevillingen, alkoholloven og i bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven.

I kraft 1 jan 2006.

§ 8-3. Internkontrollen skal tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold og ha det omfang som er nødvendig for å overholde krav i bevillingen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven. Internkontrollen skal dokumenteres i den form og i det omfang som er nødvendig på bakgrunn av virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Dokumentasjonen skal til enhver tid være oppdatert og tilgjengelig for kontrollmyndigheten.

Internkontrollen innebærer at den/de ansvarlige for virksomheten skal

1. ha oversikt over krav i bevillingen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av

- alkoholloven som gjelder for virksomheten,
2. sørge for at ansatte i virksomheten har tilstrekkelige kunnskaper og kompetanse til å overholde kravene til virksomheten, herunder kravene til internkontroll,
  3. ha oversikt over hvordan virksomheten er organisert og hvordan oppgaver og ansvar er fordelt,
  4. ha rutiner for å sikre overholdelse av krav i bevillingen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven som gjelder for virksomheten,
  5. ha rutiner for å forebygge, avdekke og rette opp avvik,
  6. foreta systematisk og regelmessig gjennomgang av internkontrollen.

I kraft 1 jan 2006.

Kapittel 9. Kontroll med salgs- og skjenkebevillinger

§ 9-1. Kommunen har ansvar for kontroll med utøvelsen av kommunal bevilling til skjenking av alkoholholdig drikk, salg av alkoholholdig drikk i gruppe 1 og statlig bevilling etter alkoholloven § 5-3 første ledd, herunder for kontroll med føring av internkontroll etter kapittel 8 i forskriften her.

§ 9-2. Kommunen skal gi nødvendig råd og veiledning til bevillingshaver, styrer og stedfortreder, slik at omsetningen av alkohol kan skje i samsvar med regelverket, og på en slik måte at alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas.

§ 9-3. Kommunen er ansvarlig for at de som skal foreta kontroll ved salgs- og skjenkestedene (kontrollørene) får den nødvendige opplæring for å kunne ivareta sine oppgaver.

§ 9-4. Kontrollen skal særlig omfatte salgs- og skjenketidene, aldersgrensebestemmelsene, og at det ikke selges eller skjenkes til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler. Kommunen skal sikre at kontrollen til enhver tid er rettet mot de forhold som synes hensiktsmessige etter en vurdering av de lokale forhold.

§ 9-5. Kontrollen av salgs- og skjenkesteder kan foregå åpent eller anonymt.

Etter utført kontroll skal kontrolløren alltid presentere seg for stedets ansvarshavende og muntlig redegjøre for sitt inntrykk av stedet.

§ 9-6. Skriftlig rapport sendes snarest mulig - og innen en uke - til salgs- eller skjenkestedet med adgang for bevillingshaveren til å uttale seg innen to uker.

Rapportene sendes bevillingsmyndigheten. Rapporter fra steder med statlig bevilling skal sendes via kommunal bevillingsmyndighet. Salgs- eller skjenkestedets uttalelse til rapporten skal følge med.

§ 9-7. Salgs- og skjenkestedene skal kontrolleres så ofte som behovet tilsier. Hvert sted skal kontrolleres minst en gang årlig. Kommunen skal årlig utføre minst tre ganger så mange kontroller som de har salgs- og skjenkesteder.

§ 9-8. Innenfor rammen av denne forskrift kan kommunen fastsette nærmere retningslinjer for utøvelsen av kontrollen med salgs- og skjenkestedene.

Kapittel 10. Inndragning av salgs- og skjenkebevillinger

§ 10-1. En bevilling kan inndras dersom den ikke er benyttet i løpet av det siste året.

Bevillingen kan likevel ikke inndras dersom årsaken til manglende bruk av bevillingen er en hindring utenfor bevillingshavers kontroll og som han ikke med rimelighet kunne unngå eller overvinne følgene av. Dette gjelder bare i den utstrekning det kan antas at driften kan gjenopptas innen rimelig tid.

Kapittel 14. Forbud mot reklame for alkoholholdig drikk

§ 14-1. Reklame for alkoholholdig drikk er forbudt.

Forbudet gjelder også bruk av vare- eller firmamerke eller kjennetegn for alkoholholdig drikk, forutsatt at en ikke uvesentlig del av dem reklamen henvender seg til må antas å ville oppfatte den som reklame for alkoholholdig drikk.

Forbudet gjelder også reklame for andre varer med samme vare- eller firmamerke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk, med mindre varen har et eget distinkt varemerke/-kjennetegn. Når varen har et eget distinkt varemerke/-kjennetegn, kan det i reklame i tillegg gis opplysninger om vare- eller firmamerke eller kjennetegn, med mindre en ikke uvesentlig del av dem reklamen henvender seg til må antas å ville oppfatte den som alkoholreklame.

Varer som nevnt i første og tredje ledd må heller ikke inngå i reklame for andre varer eller tjenester.

§ 14-2. Med reklame forstås enhver form for massekommunikasjon i markedsføringsøyemed, herunder reklame i trykt skrift, film, radio, fjernsyn, telefonnett, datanettverk, lysreklame, plakater, skilt og lignende innretninger, avbildninger, utstillinger og liknende, distribusjon av trykksaker, vareprøver mv.

§ 14-3. Unntatt fra forbudet er:

1. Annonser i et utenlandsk trykt skrift som innføres til Norge, med mindre hovedformålet med skriftet eller importen er å reklamere for alkoholholdig drikk i Norge.
2. Informative annonser i bransjetidsskrifter og annen informasjon til bevillingshavere som ledd i den ordinære omsetningsprosess for alkoholholdige drikker.
3. Annonser om salgssted eller skjenkested med informasjon om stedets navn, adresse og åpningstider samt bevillingsrettigheter.
4. Opplysningsskilt av lite format i umiddelbar tilknytning til salgs- eller skjenkested.
5. Merking av vanlig serveringsutstyr på skjenkested med alkoholproduzenters eller grossisters firmanavn og/eller firmamerke.
6. Merking av bevillingshavers kjøretøyer, emballasje, betjeningsuniformer ol med eget firmanavn og/eller firmamerke.
7. Reklame i utenlandske fjernsynskanaler, når reklamen er i samsvar med reklamereglene i det land kanalen sendes fra. Unntaket gjelder ikke reklame i fjernsynssendinger som er spesielt rettet mot Norge.
8. Produkt- og prisopplysninger på Internett når opplysningene gis av AS Vinmonopolet som grunnlag for bestilling over nettet (nettsalg) eller innehaver av kommunal salgsbevilling for alkoholholdig drikk i gruppe 1.

§ 14-4. Plikten til å fjerne utendørs reklame påhviler vedkommende eiendoms eier (fester).

Pålegg fra politiet om å fjerne utendørs reklame mv. kan fullbyrdes etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 13-14 uten at dom kreves.

§ 14-5. Departementet kan i det enkelte tilfelle, når særlige grunner foreligger, fravike bestemmelsene i dette kapittel.

§ 14-6. Bestemmelsene i § 14-1 til § 14-5 gjelder også for Svalbard og Jan Mayen.

§ 14-7. Reklame for stoffer som er særskilt beregnet for, eller betegnes som egnet til, tilsetning til alkoholholdig drikk er forbudt. Det samme gjelder reklame for emner, tilvirkingsbeskrivelser, apparater og andre midler til å framstille slike drikker.

Unntatt fra forbudet er produkt- og prisopplysninger på Internett når opplysningene gis som grunnlag for bestilling av varer over nettet (nettsalg).

Utv.sak nr 8/06
OPPRETTELSE AV EN LEGEHJEMMEL

Saksbehandler: Berith Trobe Dahlgren

Arkivnr: G21

Saknr.: 06/727

Utvalg	Utv.sak nr	Møtedato
Hovedutvalg for helse og sosial	8/06	26.04.2006
Kommunestyret	/	

Rådmannens innstilling:

1. Ås kommune søker Nasjonalt råd for spesialistutdanning for leger og legefording om 1 fastlegehjemmel.
2. Hjemmelen søkes lokalisert i Nordbyområdet.
3. Rådmannen delegeres myndighet til å utpeke ny hjemmelsinnehaver, etter uttalelse fra samarbeidsutvalget med legene jfr. ASA 4310 pkt. 4.2.3 og 5.3..

Rådmannen i Ås, 18.04.2006

Per A. Kierulf

Avgjørelsesmyndighet: Kommunestyret

Behandlingsrekkefølge:

Hovedutvalg for helse- og sosial
Kommunestyret

Vedlegg som følger saken trykt:

1. Søknadskjema om legestillinger/- hjemler til kommunehelsetjenesten
2. ASA 4310 Rammeavtale mellom KS og Den norske lægeforening om allmennlegepraksis i fastlegeordningen i kommunene.

Vedlegg som ligger i saksmappen:

1. Rundskriv I-21/99 Søknadsprosedyrer og kriterier for fordeling av legestillinger-/hjemler.
2. Oversikt over legenes listetak.

Utskrift av saken sendes til:

Sekretariatet for Nasjonalt råd for spesialistutdanning av leger og legefording,
Pb 8047, Dep, 0032 Oslo

SAKSUTREDNING:**Fakta i saken:**

Kommunen har det overordnede ansvaret for at alle som oppholder seg i kommunen har et legetilbud og at legetilbudet dessuten har et slikt omfang at innbyggerne har anledning til å bytte lege dersom de ønsker det.

Kommunens legetilbud må være av et omfang som er tilstrekkelig til også å dekke tilreisende, studenter og innbyggere utenfor ordningen.

Ås kommune har ca. 17.170 innbyggere inkl. studenter og asylsøkere og har 11 fastleger med ett samlet listetak på 14.110 – dvs. ett sprik på ca 3000 for å kunne dekke alle. Det er ikke alle som har fastlege i Ås og det er 4 leger som ikke har fulle lister. Til sammen er det 401 ledige plasser. Samtidig vet vi at studenter som oftest ikke bytter til fastlege i Ås, men likevel kontakter kommunens legetjeneste ved behov.

I henhold til ASA 4310 Rammeavtale mellom KS og Den norske legeforening pkt. 5.1 skal kommunen søke om nye avtalehjemler når det er nødvendig for å oppfylle dens forpliktelser overfor befolkningen.

Før kommunen søker om ny fastlegehjemmel skal saken forelegges samarbeidsutvalget til uttalelse jfr. ASA 4310 pkt. 5.3. Saken ble drøftet med samarbeidsutvalget i 2.6.2005 på bakgrunn av at 3 leger i 2005 hadde søkt og fått innvilget reduksjon av listestørrelsen.

Det ble enighet om å aktivisere en hjemmel som ikke var i bruk og på bakgrunn av legefördelingen pr. dags dato, samt tilvekstprognoser som tilsier at hjemmelen bør lokaliseres nord i kommunen. Nordby lege- og helsesenter skal vurdere utvidelsesmuligheter. Allmennlegeutvalget ble orientert om forslaget 24.8.2005 uten å komme med innsigelse om å opprette en ny legehjemmel.

I etterkant viste det seg at vi ikke kunne aktivisere en ikke aktiv legehjemmel fra 2001, men må søke om ny hjemmel.

Lokalisering:

Når kommunen får tildelt en nyopprettet hjemmel kan kommunen avgjøre lokalisering jfr. ASA pkt. 5.2, i motsetning til ledig hjemmel hvor kommunen ikke har samme styringsrett. Kommunen kan også sette krav til at lokalene skal være tilgjengelig for funksjonshemmede.

I dag er 9 leger etablert i Ås sentralområde og 2 leger i Nordby. Ut ifra innbyggerprognose fra 2005 vist under, vil rådmannen anbefale at den nye driftshjemmelen lokaliseres i Nordby i tråd med hva legene i samarbeidsutvalget anbefalte.

Innbygger *prognose* fra 2005

	Innbyggere/DG	Innbyggere/D G	Innbyggere/D G	Innbyggere/D G	Innbyggere/D G	Innbyggere/D G
Nordby/Solberg/Sjøskogen	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Listetak	2710	5368	5564	5716	5850	5 975

Dekningsgrad	50 %	50 %	47 %	46 %	45 %
--------------	------	------	------	------	------

Ås/Kroer	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Listetak						
11 400	9541	9568	9642	9 738	9 846	
Dekningsgrad	119 %	119 %	118 %	117 %	116 %	

TOTALT	14 909	15 132	15 358	15 588	15 821	
Listetak totalt						
14 110	0,95	0,93	0,92	0,91	0,89	

Ovenstående tabell viser at det er en kraftig underdekning av legetjenester i Nordbyområdet, mens det er en overdekning i Ås sentralområde.

Tildeling av avtalehjemmel.

Kommunens tildeling av avtalehjemmel er enkeltvedtak etter forvaltningsloven, § 2 første ledd litra b og man skal følge saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven. Vedtak treffes av kommunen, etter uttalelse fra samarbeidsutvalget.

Kommunestyret har i gjeldende delegeringsreglementet ikke videredelegert myndigheten til å tildele avtalehjemmel. Rådmannen vil anbefale at denne myndigheten delegeres til administrasjonen på linje med hva andre kommuner i Follo praktiserer det.

Vurdering med konklusjon og begrunnelse:

Rådmannen anbefaler at kommunen søker om en ny legehjemmel fordi kommunen står i fare for å ikke kunne dekke nødvendig legetilbud til alle som oppholder seg i kommunen.

Utv.sak nr 9/06
ÅRSMELDING FOR ÅS KOMMUNE 2005

Saksbehandler: Per Kierulf

Arkivnr: 145 &14

Saknr.: 06/59

Utvalg	Utv.sak nr	Møtedato
Formannskapet	/	
Hovedutvalg for oppvekst og kultur	/	
Hovedutvalg for helse og sosial	9/06	26.04.2006
Hovedutvalg for teknikk og miljø	/	
Kommunestyret	/	

Rådmannens innstilling:

Årsmelding for Ås kommune 2005 tas til orientering.

Rådmannen i Ås, 18.04.06

Per A. Kierulf

Avgjørelsesmyndighet:

Kommunestyret

Behandlingsrekkefølge:

Hovedutvalgene, formannskapet
Kommunestyret

Vedlegg som følger saken trykt: *(separat trykk sendt alle aktuelle utvalg 18.04.06)*

Årsmelding for Ås kommune 2005

Vedlegg som ligger i saksmappen:

Trykt vedlegg.

Utskrift av saken sendes til:

Plan- og utviklingssjefen

Revisor

SAKSUTREDNING:

Årsmeldingen for Ås kommune for 2005 legges med dette fram for politiske organer. Årsmeldingen gir sammen med tidligere behandlet Tertialrapport 1 og 2/2005 en samlet oversikt over aktiviteter og oppnådde resultater for vedtatte mål i Handlingsprogrammet for 2005, driften og politiske vedtak som er fattet i 2005.

Ressursutnyttelse

Kommunens økonomiske rammebetingelser tilsier at det er en vedvarende utfordring å utnytte ressursene mest mulig effektivt, både på kort og lang sikt, til innbyggernes beste. Kommunen har i flere år effektivisert tjenestene, forenklet arbeidsformer, rutiner og omorganisert for å utnytte ressursene og sikre tjenestetilbudet. Dette vil være et kontinuerlig arbeid.

Situasjonen har imidlertid blitt vesentlig mer alvorlig i løpet av siste år.

I møte mellom Ås kommune og fylkesmannen 2. juni i år varslet fylkesmannen i klartekst om sitt alvorlige syn på kommunens økonomi. Den økonomiske situasjonen krever en målbevisst iverksettelse av tiltak gjennom økonomiplanarbeidet for å unngå å havne i ROBEK-registeret. (Register om betinget godkjenning og kontroll med hjemmel i [kommuneloven § 60 nr. 1](#)). Fylkesmannen understreker at dersom Ås kommune nå evner selv å ta grep på den økonomiske situasjonen, kan ubehagelige kutt unngås. Omstillingen som kreves er så omfattende at fylkesmannen er inneforstått med at dette vil ta tid. Men Ås kommune må dokumentere gjennom økonomiplanen at det tas grep som bringer situasjonen inn på riktig spor i planperioden fram mot 2008–09. Riktig spor betyr et positivt netto driftsresultat stigende mot 2-3 % i løpet av planperioden. Det betyr også at kategorien ”uspesifiserte innsparinger” må reduseres.

På denne bakgrunn ble det iverksatt et langsiktig arbeid for å styrke det økonomiske resultatet og handlingsrommet. Konsulentfirmaet *AGENDA utredning og utvikling AS* ble engasjert for å gi kommunen en uavhengig analyse av kommunens prioriteringer og evne til å gjennomføre administrasjon, forvaltning og tjenesteproduksjon på en effektiv nok måte. Analysene bygger i all hovedsak på data som er tilgjengelig i KOSTRA, og sammenligner Ås med 7 andre kommuner. Analysene avdekket at Ås kommune har et betydelig innsparingspotensial og dette ledet fram til følgende vedtak i kommunestyret 22. juni 2005:

1. *Arbeidet med plan- og budsjettprosessen videreføres som beskrevet. Prosessen skal bidra til felles eierskap til kommunens hovedutfordringer, samt en målsetting om beskrivelse av tiltak som styrer mot et netto driftsresultat på 3 % innen 2009. Dette forutsetter en budsjettreduksjon på 40 mill. kr ifht. gjeldende økonomiplan, fordelt på planperioden som følger:*
  - 15 mill. kr. i 2006
  - 10 mill. kr. i 2007
  - 5 mill. kr. i 2008
  - 10 mill. kr. i 2009
2. *Målsettingen skal primært søkes oppnådd uten redusert kvalitet på tjenestene til kommunens innbyggere og uten oppsigelser.*

Det er i etterkant gjennomført omfattende arbeid som er starten på en bestrebelse med sikte på å oppnå en innsparing på 40 mill innen 2009. Arbeidet pågår i samarbeid med ansatte, og det er ytet en betydelig innsats for å søke nye løsninger. Politisk miljø er søkt aktivert i prosessen gjennom en serie dialogmøter mellom politisk og administrativt miljø.

De økonomiske utfordringene i siste del av perioden er betydelige. Med regjeringsskiftet har det skjedd en del endringer i kommunesektorens rammebetingelser. Dette kan lette de økonomiske utfordringene framover, men i hvor stor grad er usikkert.

For 2005 viser tallene et netto driftsresultat på 1,8%. Det er bedre enn i 2004.

Etatene har et merforbruk på bare 0,1 %, noe som indikerer en god økonomistyring.

Lånegjelden er høy - nå om lag på samme nivå som driftsinntektene. Med det vedtatte investeringsnivået vil den fortsette å øke betydelig i årene fremover.

Ås kommune har høye brutto driftsutgifter pr innbygger. Korrigert for spesielle oppgaver ligger vi 1300 kroner over de andre Follo-kommunene. Agendas analyse for 2004 viste hvilke områder Ås kommune hadde høyere utgifter enn andre kommuner. Det tas sikte på å gjøre en tilsvarende analyse for 2006.

Gjennom 2005 har Ås kommune hatt høy avkastning for e-verksmidlene. Dette er inntekter som kan ha store svingninger fra år til år. Merinntekter knyttet til VAR-sektoren settes av på bundet driftsfond og kan dermed kun benyttes innenfor dette området.

I tilbakemelding på økonomiplan 2005-2008 fra fylkesmannen anbefales det et netto driftsresultat på mellom 3-5 % av driftsinntektene. En kommune bør ha mulighet til å egenfinansiere deler av investeringene og å opparbeide nødvendige reserver til bruk i økonomiske nedgagnstider. Dermed vil man bli i stand til å opprettholde en viss balanse i kommuneøkonomien. Ås kommunes målsetning er å få et netto driftsresultat på 3 % i løpet av en fireårs periode.

Vi vil stå overfor store utfordringer for å nå dette målet.

Kommunen som samfunn

I en presset økonomisk situasjon blir det stadig viktigere å styrke innbyggerdialogen og stimulere samarbeid/partnerskap med andre aktører i utviklingen av lokalsamfunnet.

Gapet mellom innbyggernes forventninger og tilgjengelige ressurser skaper en situasjon som krever aktiv dialog og en bevisst innbyggerorientering av hele organisasjonen.

Arbeidet med utviklingen av kommunens web-sider og utnyttelse av elektroniske verktøy er viktige redskaper for å lykkes med den elektroniske innbyggerdialogen samfunnet forventer.

Norge.no kåret kommunens hjemmesider til den beste i Akershus, og det er en seier som benyttes som inspirasjon til ytterligere forbedring. Etablering av elektronisk kartportal og elektroniske søknadsskjema er andre viktige milepæler som er realisert i 2005. Samarbeidet med de andre Follokommunene gjennom IKT-Follo er en viktig forutsetning for å trygge en offensiv tilnærming til den rivende utviklingen som skjer på IKT-området.

Arbeidet med rullering av kommuneplanen ble startet opp og prosessen legger opp til bred innbyggermedvirkning, med eget nettsted, informasjonsavis til alle innbyggere og folkemøter i alle skolekretser. Kommuneplanen rulleres også parallelt med de andre Follokommunene gjennom prosjektet "samordnet kommuneplanrullering i Follo". Hensikten er å sikre det regionale perspektivet i den langsiktige planleggingen. Utfra at Follokommunene samlet utgjør et felles bolig, arbeids- og handelsområde er det også svært hensiktsmessig å løfte fram et sterkere regionalt fokus i planarbeidet.

Tjenestetilbudet

Agenda-rapporten dokumenterte at Ås kommunes innsparingspotensiale i forhold til sammenliknbare kommuner først og fremst finnes under områdene pleie- og omsorg og innenfor barneskolene. Det er en betydelig utfordring å redusere kostnadene innenfor disse områdene som på sett og vis dekker de mest utsatte gruppene i samfunnet. Det er nedlagt et stort arbeid for å søke gode løsninger innenfor de føringer som er gitt. To vesentlig forutsetning for kommunestyrets vedtak om innsparinger i juni 2005 var følgende:

- Innsparingene skal ikke medføre redusert kvalitet på tjenestene
- Innsparingene skal ikke lede til oppsigelser av ansatte

Det er gjennomført en rekke brukerundersøkelser for å få indikasjoner på opplevd kvalitet fra de som mottar tjenester fra Ås kommune. Undersøkelsene i grunnskoler, barnehager, forvaltningstjenesten (tildeling pleie- og omsorg) og ungdomshusene avdekker svært god tilfredshet med tjenestene. Innenfor sosial omsorg er det avdekket et forbedringspotensiale i forhold til tverrfaglig samarbeid. Dette er en vedvarende utfordring, som bl.a. er søkt ivaretatt med styrket bemanning i 2005. Spørreundersøkelser benyttes i økende grad systematisk som verktøy for å avdekke om virksomheten leverer resultater i tråd med fastsatte målsettinger.

Kommunestyret vedtok i desember at lavterskeltilbudet (Alfateamet) skulle videreføres. Dette følges opp i form av etablering av "familieteam" i 2006.

Arbeidet med å sikre full barnehagedekning pågår kontinuerlig. Barnehagedekningen er 75 %. Med familiebarnehagene er dekningsgraden 81 %. Dette er 4 % over målsettingen. Fremdriften er i rute og målet om full dekning innen 2007 skal kunne nås.

Implementering av den nye læreplanen, kunnskapsløftet, er en hovedutfordring i grunnskolen. Arbeidet med kompetanseutvikling for personalet i forbindelse med nye læreplaner (kunnskapsløftet) er igangsatt.

I forbindelse med innsparingene ble det i arbeidet med handlingsprogrammet foreslått 2 kontroversielle tiltak som berørte Brønnerud og Kroer skoler.

1. Fra høsten 2006 ble det foreslått at 1.klassingene knyttet til deler av Kaja-området begynner på Brønnerud skole isteden for Åsgård. Dette for å sikre en mer effektiv utnyttelse av lærekrefter.
2. Fra høsten 2008 ble det foreslått at Kroer skole legges under Rustad skoles administrasjon. Samtidig flyttes 5.-7.klasse til Rustad skole. Dette for å gi mer effektiv utnyttelse av lærerkrefter og spare administrasjonskostnader.

Begge tiltakene er reversible og kan justeres i forhold til eventuell endret utvikling. Til tross for at tiltakene kan innebære utfordringer mente rådmannen konsekvensene burde være akseptable i lys av kommunens krevende økonomiske situasjon og med tanke på vesentlig verre scenarier dersom kommunen ikke tar grep nå. Tiltakenes innsparingseffekt øker utover i perioden.

I behandlingen av handlingsprogrammet fattet kommunestyret et betinget vedtak og ba om videre utredning av konsekvensene av tiltakene.

Pleie- og omsorgsavdelingen har jobbet aktivt med tiltak for å spare penger, redusere sykefraværet og gjennomføre omorganiseringen. Arbeidet med inkluderende arbeidsliv har vært ressurskrevende, men resultatene begynner å vise seg ved at langtidsfraværet er redusert. Arbeidet med planlegging av nytt sykehjem er i rute.

Organisasjon og medarbeidere

Medarbeiderundersøkelsen som ble gjennomført i 1. tertial viste i all hovedsak at Ås kommune er en god arbeidsplass. Like fullt er undersøkelsen et verdifullt verktøy for å avdekke forbedringspunkter. Undersøkelsen gir muligheter for å spre suksess og lære av hverandres gode resultater. Undersøkelsen er fulgt opp med møter i alle avdelinger hvor resultatene er evaluert og vurdert og lagt til grunn for enkle tiltaksplaner.

Gjennomsnittlig sykefravær har fortsatt en svak nedgang og ble 8,4 % for 2005. Dette er en nedgang på 0,2 % fra 2004. Det arbeides metodisk med inkluderende arbeidsliv og sykefraværsoppfølging for å redusere sykefraværet.

Konklusjon

Forslag til handlingsprogram og økonomiplan som ble utarbeidet høsten 2005 viderefører i all hovedsak omfanget på tjenester og virksomhet. For å sikre kvalitet og omfang på kommunens virksomhet er det nødvendig å foreta grep som kan oppfattes å ikke være ideelle. Dersom vi ikke evner å gjøre dette nå vil kommunen bli tvunget til å iverksette meget upopulære tiltak senere. Dette er ikke Ås kommunes innbyggere tjent med.

Resultatet for 2005 viser at kommunen gjennom godt samarbeid mellom medarbeidere, tillitsvalgte, politisk og administrativt miljø evner å ta tak i utfordringene. Kommunen er på riktig spor, men utfordringene ligger fremdeles i hovedsak foran oss.